

kou pozornost. Nástroj je přijímán stejně tak nadšeně, jako s opovržením („Už jsem slyšel lepší zvuky, když někdo hrál na hřeбен obalený toaletním papírem...“, G.B. Shaw o koncertě na tereminox, 1927).

Po úspěších v Evropě se spolu se svým manažerem Georgem J. Goldbergem vydává v roce 1927 do USA. Jeho první koncert byl jen pro zvanou elitní společnost (Toscanini, Rachmaninov, Astor, Ford...). Následují koncerty pro veřejnost, ale také spor o patent, především s Ondes Martenotem. Po značném úsilí získává Teremin 14.2.1928 patent na „signalizační zařízení“. Tentýž večer vystupuje v Carnegie Hall. Ale daleka největší koncert – pro 20.000 lidí – se odehrává na stadionu na Coney Island. Je to nejspíš první elektrofonický koncert pod širým nebem v historii.

Teremin se dohodne s firmou RCA (Radio Corporation of America) na sériové výrobě tereminoxů, ale jejich prodej není tak úspěšný, jak si všichni zúčastnění představovali. Tereminvox je totiž poměrně drahý a navíc Ameriku paralyzuje krach na newyorské burze (24.10.1929), který posléze vyústí ve světovou hospodářskou krizi. Kolem Teremina se nicméně sdružuje skupina hráčů na tereminox, kteří s ním jezdí po celých USA. Tereminův elektrický orchestr je v podstatě první rocková kapela na světě.

Po celou dobu pobytu v USA je Teremin zároveň zaměstnancem Amtorgu (obchodní společnost založená v roce 1924 Sovětským svazem v USA, sloužila jako krycí organizace pro hospodářskou a průmyslovou špiónáž). Setkání s úředníky Amtorgu probíhají v kavárně na 5. avenue, zhruba jednou týdně.

V roce 1933 sestrojí Teremin „baletní hudební přístroj terpsiton“. Také díky tomuto vynálezu se seznámí v roce 1935 s tehdy osmnáctiletou tanečnicí Laviníí Williamsovou, s níž se v roce 1938 tajně ožení. Do Ruska se ale v tomtož roce vrací bez ní. Na rozdíl od triumfálního příjezdu odjíždí z Ameriky za nevyjasněných okolností (dokonce existuje názor, že byl unesen ruskou tajnou policií) na lodi Starý bolševík.

Nikdo přesně neví, proč se vlastně Teremin do předválečného Ruska vrátil. Oba rodiče během jeho amerického pobytu zemřeli, v Rusku vládně diktátor Stalin, který popisuje rozsudky smrti ve velkém... Teremin dostává deset let za vlastizrady v jednom z nejhorších koncentračních táborů Ruska – Magadanu. Zachráně ho vynález letadlového výškoměru: do Moskvy si ho vyžádá samotný Tupolev. V Moskvě Teremin žije dlouhá léta prakticky v úplném utajení, takže všichni jeho američtí přátelé nabudou přesvědčení, že je mrtev. On zatím pracuje pro ruskou tajnou službu. Mimo jiné sestrojí zařízení, kterým ruská tajná služba odposlouchává americkou ambasádu v Moskvě. Jeho vynálezy

jsou převratné, ale protože jsou přísně tajné, nikdo se o nich nedozví. Paradoxně za ně v roce 1953 dostane nejvyšší možné sovětské vyznamenání – Stalínovu cenu. I ta mu je předána „tajně“. V roce 1948 je donucen se znovu oženit s tehdy 26letou Marií Fedorovnou Gušinou (zemřela roce 1970). Narodila se jim dvojčata Helena a Natálie.

Z anonymity vystoupí až v šedesátých letech, kdy už si na něj prakticky nikdo nevzpomene. Jeho činnost se omezuje na publikování v odborných časopisech. Poprvé může Teremin opustit Sovětský svaz v roce 1990. Když se tento 94letý vynálezce objeví na konferenci ve Stockholmu, je to pro většinu zúčastněných šok. V roce 1991 se znovu vrátí i do USA, ale většina jeho blízkých je už mrtvá. Setká se pouze s Klárou Rockmorovou, svou snad jedinou opravdovou láskou, žačkou a virtuózem na tereminox.

V roce 1993 natočí Steven M. Martin dokument o Tereminovi An Electronic Odyssey. 3.11. 1993, den po premiéře pořadu v televizi BBC, umírá Teremin ve svém bytě v Moskvě, v úctyhodných 97 letech.

Tereminvox

Tento jediný nekontaktní hudební nástroj na světě se používá dodnes. O to, aby neupadl v zapomnění, se postaral především Američan Robert Moog. První vlastní tereminox sestrojil ve čtrnácti letech podle plánek z časopisu. V této době je tereminox také dodnes prodáván a jeho zvuk je možné slyšet například v některých filmech (Hitchcockův horor Rozdvojená duše, ale také třeba Formanův Přelet nad kukačím hnízdem). Moog tereminox postupně zdokonalil a ve spojení s objevy Němce Harald Bodeho v roce 1963 uvedl na trh vlastní nástroj - syntezátor, který vešel do dějin hudby jako Moog.

George Julius Goldberg (1888-asi 1951) (původně Jurij Michajlovič Goldberg)

Pocházel z Petěrburgu. Strojní inženýrství už vystudoval v Německu, na darmsadtském polytechnickém institutu. V Německu změnil jméno na George Julius Goldberg. Od roku 1920 byl Tereminovým manažerem. Jeho firma M. J. Goldberg & synové usnadnila Tereminovi proniknout na americký trh. Není přesně podchyceno, jak zručný byl Goldberg hráč na tereminox, stal se ale členem jeho hudební skupiny a zúčastnil se i koncertu v Carnegie Hall. Jeho osudy po odjezdu Teremina ze Spojených států jsou nejasné.